

INTERJÚ MEZEI GÁBOR BELSŐÉPÍTÉSSZEL

Dénes Eszter, Csóka Balázs, Jánosi János

▲ Szék, 1986

MEZEI GÁBOR

Munkácsy Mihály-díjas belsőépítész

▼ Fotó: Dénes György

Mezei Gábor Munkácsy Mihály-díjas belsőépítész, Makovecz Imre belső tereinek társalkotója, a magyar belsőépítész, bútortervezés egyéni hangú mestere. „A magyar kultúra kincse, értékhorozója és lelkiismerete. (...) Bútorait mintha a legszélösegebb európai szürrealista és Rejtő Jenő együtt tervezték volna (...). A mindennapi használat eszközeibe (...) a mindennapi életen túlmutató éleslátást és keserű humort sűrít” – írta róla Makovecz Imre. Életét elsősorban a belsőépítészeti munka határozza meg, mindemellett olajfestményeket és kollázsokat készít, irodalmi értékű művészeti írásai, kritikái is jelentősek. A Pán–Mezei-gyűjteményt mint atyai örökséget tevékenyen gondozza, folyamatosan fejleszti. A Mezei család művészet iránt érzett szeretetének nemcsak a gyűjtés, de az alkotás is része, és ez így van már generációk óta. Mezei Gábor antropomorf bútorait és festményeit a humor, a szürrealitás és a geometrikus absztrakció sajátos elegye jellemzi. Trónszékeinek szinte jellemformáló erejük van, a festő keze alatt pedig előbújnak, sőt, elszabadulnak a bútorokból a különös lények. Mezei Gábor 81 évesen is aktív, mind a tervezés, mind pedig a képzőművészet terén. Az alkotót műtermében Dénes Eszter, Csóka Balázs és Jánosi János kereste fel egy születésnapjára köszöntés ürügyén...

► **A Belső tárlat sorozat darabjaként megjelent könyvedet azzal zárod, hogy – bár utazni nem szeretsz, és a legjobban a gyönyörű, koszos, rémes és remek Pesten érzed magad – el kellene menned Rómába. Sikerült az utazás?**

Sosem szerettem utazni, mindig egy feladatnak, nyugnek éreztem. A természet, a hegymászás nem érdekel, de a városok közül mindenképpen meg szerettem volna nézni Párizst és Rómát. Végül eljutottam többek között Firenzébe, Amszterdamba és Velencébe is.

► **Melyik volt a legkedvesebb utazás?**

Franciaországban voltam a legtöbbet, mert apám (Mezei) Pán Imre – a Pán felvett, írói név – 1957-ben Párizsba utazott, és többé nem is tért haza. Újra nősült, Alfred Kastler Nobel-díjas fizikus lányát vette feleségül. A házasságból született egy húgom, aki éppen egy évvel idősebb a lányomnál... Párizsban hosszabb időt töltöttem, de jártam a Kastler család Marseille melletti tengerparti nyaralójában is. Párizsban szinte otthon voltunk, ahol apám kiállításokat rendezett, képzőművészeket fedezett föl. Ismeretségi köre művészekből állt, meglátogattuk például Victor Vasarelyt és Sonia Delaunay-t.

► **Édesapád művészeti író, költő, szerkesztő volt, aki többek között az Európai iskola művészcsoport társalapítójaként és az Izmusok története című könyv társszerzőjeként is jelentős befolyást gyakorolt a művészet fejlődésére. Mindemellett műgyűjtő tevékenysége is rendkívül jelentős. Tovább gazdagítottad a gyűjteményét?**

Míg ő szinte csak grafikát gyűjtött, én már festményeket is vásároltam, és – amíg megengedhettem magamnak – a kortársakra helyeztem a hangsúlyt.

► **Ki viszi tovább a műgyűjtést a családból?**

A lányomnál jóformán nincs kép a falon, a fiamnál van néhány. Néha zavar ez az állapot, ami itt van nálam, de nyomaszt, hogy mi lesz a holmik sorsa, mert kár lenne, ha a kukában végeznék. Vannak itt festmények, grafikák, dokumentumok, még a nagyapám idejéből is, aki a magyar

ipartestület alelnöke volt. Szobafestő és mázoló cége volt, az övé volt a második legnagyobb az országban. Aztán 45-ben, az ostrom után nem sokkal halt meg, itt van eltemetve a kertben, anyámmal együtt.

► **Hol tárolod a gyűjteményed darabjait?**

Van egy raktáram, ami már tele van... Főleg a saját képeimmel, mert amióta abbahagytam a belsőépítészeti munkát, azóta festek. Felkelek, megsétáltatom a kutyát, és ha nincs más dolgom aznap, akkor nekiállok festeni. Most például egy régi grafikámat csinálom meg olajjal, nagy méretben. Persze sosem sikerül ugyanolyanra. Sokat járok mostanában a szemészetre, ahol órákig várni kell. A kezeléseket alatt nem lehet olvasni, ezért fejben a következő képeket tervezem.

▼ Győri patika, 1972

► **Ez nem csupán hobbi, hiszen alkotásaidból 2014-ben Győrben Trónszékek és kollázsok címmel kiállítást rendeztek.**

Ez az anyag azután további két városba is eljutott. Ez egy személyes ügy volt. Kis Ferenc barátom, neves gyűjtő szervezte meg Grászli Bernadett múzeumigazgató asszonnyal a kiállítást, gondoskodott a keretéről a plakátokig mindenről.

► **Gyerekként milyen családi milióban éltél? Mennyire emlékszel vissza a gyerekkorodra?**

1935-ben születtem, tízéves voltam a háború, a deportálás idején. Nagyon más világot éltünk, gyerekként is. Nem volt televízió, iPad, mobil, internet, koedukáció az iskolában... A gettóból nyilaslak maszkírozott unokabátyám hozott ki, miközben apám saját, Andrássy úti könyvesboltjának kis galériáján bujkált. Engem is oda vittek, de mivel félő volt, hogy tüdőgyulladásom van, anyámmal elindultunk zuglói otthonunk felé gyalog. Már sötétedett, én pedig nem értettem, hogy miért alszanak az emberek az utcán... Persze egy mai kilencévesnek, aki már látott horrorfilmeket, nyilván egyértelmű lett volna, hogy halottak, hiszen folyt az ostrom. Apám végig az Andrássy úton maradt, mi pedig zuglói otthonunkban,

akkor csillagos házból éltük túl ezeket az időköt. Apám 1957-ig Magyarországon élt. Most lesz Párizsban egy Grafikai Szalon, ahol munkásságáról egy külön standot rendeznek be. Úgy látszik, meg kell halni, és el kell telnie további harminc évnek, hogy valakivel elkezdjenek foglalkozni... Apám Kassákkal írta az Izmusok történetét, melyet a két szerző

▼ Karosszék, Kodály Intézet, Kecskemét, 1974

▼ Borsos Múzeum karosszéke

halála után a kiadó csak Kassák neve alatt akart megjelentetni. Kassák felesége, bár tisztában volt az igazsággal, nem adta írásban apám társszerzőségét. Be kellett perelnem, de végül minden bizonyítékot lesöpört a bíróság... A második kiadásnál azonban már mindkét név szerepel. Anyám, Hauswirth Magda sosem volt „művész”, lapoknál volt állásban, kiváló karikatúristaként közel nyolcvan évet töltött a pályán. Sajnos nem örököltem nagyszerű rajzkészségét.

► **Makovecz Imre alkotásairól a „legnemesebb magyar szürnaturalizmus” termékeiként beszélt, amelyekben – Gaudí óta**

egyedülként – a mindennapi életen túlmutató élelátást és keserű humort vagy képes sűríteni. Ugyanakkor alkotásaidat nézve meglepő, hogy valójában mennyire vonzódsz a Bauhaushoz.

Makovecz Imre nem szerette a Bauhaust, nem tartotta jónak. Szerintem pedig nagyon jó... Nem hiszem, hogy ha az embernek például tetszik egy szőke lány, akkor azt kell mondania, hogy a barnák viszont egyáltalán nem. Az ember ösztönös vonzódásait azonban kétségtelenül befolyásolják a körülményei is. Tény, hogy festményeim nem nonfiguratív témájúak, amit tervezek, az pedig nem Marcel Breueren alapszik.

► **Még mindig gyűjtöd a székeket?**

Óriási gyűjteményem van székekből, imádom őket. A legjobbak, amelyekkel valaha találkoztam, Saarinen székei: funkcionálisan és esztétikailag is tökéletesek. Noha nem volt karfája, órákig ültem az egyikén, és nem volt fárasztó. Az én székeimnek ehhez semmi közük nincs... Egyszer megkért valaki, hogy tervezek neki egy széket. Visszakérdeztem, hogy ülésre lesz? Mert az egy teljesen más dolog – én ugyanis kultikus tárgyakat terveztem.

► **Ha nem ülésre, akkor mire szolgálnak ezek?**

Royalista vagyok, és ez nem vicc, mert a demokrácia szerintem egy marhaság.

◀ Karosszék, 2014 Fotó: Willingstorffer András

▼ Szék, Kodály Intézet, Kecskemét, 1974

Az egyetlen normális dolog a királyság, csak nagyon nem mindegy az, hogy ki a király... Nézzük csak meg, száz ember között hány polgárra és hány nívós értelmiségire akadunk! Mindössze 10-15 polgárt, és csak 5-10 nívós értelmiségit találunk köztük. Ugyanakkor a maradék 75% fogja mindig eldönteni, hogy ki legyen kormányon... Szóval, az én székeim leginkább trónok, amiken nem elterpeszkedve ülünk, és nem szállítgatjuk ide-oda. Most csináltatok éppen egy széket, van vagy ötven kiló.

► **Hova lesz?**

Ide, hozzám, túl sok a hely... Van egy zseniális középkorú asztalosom. Sajnos ez egy kiháló szakma, nincs utánpótlás. Azt mondja, hogy a fiataloknak eszük ágában sincs dolgozni. Napi 4-5 órát szeretnének csupán munkával tölteni, azt is a számítógép előtt, lehetőleg komolyabb fizetéssel. Amikor én elkezdtem esztergáltatni fatárgyakat, hatvan esztergályos volt Pesten, most állítólag három. Pedig ha valakinek van szaktudása és szorgalmas, esztergályosként többet kereshet, mint egy bankhivatalnok. Állítom, hogy az ország legnívósabb rétege az iparosság, mert ezek az emberek – asztalosok, esztergályosok, lakatosok – a Kádár-rendszerben meg tudták őrizni a szuverenitásukat. Rosszul éltek, de valamilyen szinten maguk dönthettek a munkájukról.

▼ Szék és szekrény, 1974, Iparművészeti Múzeum tulajdona

► **A rendszerváltás tette tönkre ezt a réteget?**

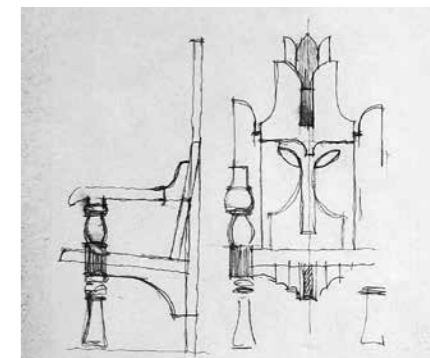
Nem, a világ. A modern technika megjelenése sem kedvezett ennek a folyamatnak. Van, aki ma már be sem jár a munkahelyére, mert a vállán lógó táskában van az irodája.

► **Ezzel elvesz a személyes kapcsolat, a műhelymunka...**

Pedig a személyes kapcsolat nagyon fontos. Belőlem nem lett volna soha senki, ha nincs Makovecz Imre. A főiskolán nem tanultam szinte semmit. Pontosabban csupán két elég fontos dolgot: Sajó tanár úrtól a ceruza smirglizésének helyes módját, Hornicsek Lászlótól pedig a konyha berendezését. Nagyon gyenge tudással indultam a diploma után az „életbe”. Amikor elkezdtem dolgozni a Kertiben, rémes munkáim voltak, és ijesztően rossz dolgokat terveztem.

► **A hangulat is rossz volt?**

Nem, mert nekem mindig sok barátom volt, szerettem bejárni, jó volt a társasági élet. Nagyon becsültem a főnökömet, Mikó Sándort, akit később haláláig látogattam. Ugyanakkor egy rendkívül nívótlan iroda volt, így örömmel mentem a Szövtervbe, Tóth Lajos mellé. Ketten voltunk tervezők, és volt egy rajzoló. Az állami tervezőirodában mindig több építész dolgozott, mint belsőépítész, ha jött egy munka, az kapta, aki éppen ráért. Így kaptam a Sárospataki Műve-

lődési Házat is, ahová széket és néhány bútort kellett terveznem. Megmutattam Makovecznek a rajzaimat a berendezésről, aki azt mondta: – Nem képzeled, hogy ezt beteszed az én házamba! – Miért, milyennek kell lennie egy széknek? – kérdeztem. Leültünk hát hárman, és elkezdtünk székeket rajzolni. Láttam, hogy ő mit csinált, és lassan kezdtem rájönni, hogy itt valami egész másról van szó, mint amit én eddig erről gondoltam. Tudniillik az egész oktatásunk arról szólt, hogy Marcel Breuer „utódaiként” a modernizmus kötelező és követendő. Az, hogy a személyes iniciativa fontos dolog, és lehetnek magasabb célok is, mint hogy egy funkciót kiszolgáljunk, erről bizony nem esett szó a főiskolán. A Sárospatakra készült munkáim még nagyon gyengécskék voltak, de lassan-lassan kialakult valami. Ami nagyon fontos tényező: igazából nekem nincs tehetségem ehhez, nekem jóformán nulla a térlátásom. Mivel térbeli tárgyakat kellett tervezni, és én erre képtelen voltam, ki kellett találnom egy olyan formavilágot, ami homlokzati síkokból van összerakva, a rétegeesség tehát innen ered. Évtizedekig együtt dolgoztam Hegyi Marival, akinek viszont volt térlátása, így sokat segített nekem. A festészetben az a nagyszerű, hogy síkban van...

► **A festésre már akkor is jutott idő, vagy ez új dolog az életedben?**

Keves időm volt. Az egyetlen dolog mellesleg, amihez tényleg volt tehetségem, az az írás, végül ez teljesedett ki a legkevésbé. Lehet, hogy az elkövetkező évtizedeket az irodalommal fogom tölteni... Most például történelmi visszatekintéseket írok.

► **Ha valaki már tinédzserkorában verseket, színdarabokat ír, miért megy az Iparművészeti Főiskolára?**

Eredetileg a bölcsészkarra, művészettörténet szakra szerettem volna menni, de az nem indult abban az évben. Akkoriban félő volt, hogy ha nem megyek egyetemre, elvisznek katonának. Így elmentem történelem szakra felvételizni, ami persze nem sikerült, így egy év kényszerűsünetet következett. Szüleim közben látogatóban jártak

Munkácsy Mihály Award winning interior designer, co-creator with Imre Makovecz of interiors, Hungarian master of interior and furniture design with a characteristic style. His life is mainly centered on his work as an interior designer; however, he is also an artist creating oil paintings and collages, and his studies and reviews on art are highly acclaimed. He is the caretaker of the Pán-Mezei collection as his paternal heritage. Most of his anthropomorphic furniture and paintings are characterised by a unique amalgamation of humour, surrealism and geometric abstraction. His thrones seem to shape the character of those who sit in them, and his painter's hands summon magical creatures from the furniture. At 81 years of age, Gábor Mezei still keeps on producing both designs and high quality art.

▼ Ravatalozók ülőbútorai, Farkasrét, 1976

Kaesz Gyulánál, aki akkor a főiskola igazgatója volt. Apám megkérdezte, nem akarok-e belsőépítész lenni. Miután megtudtam, mi is az pontosan, azonnal éreztem: ez az igazi... Abban az időben kötelező volt felvenni a szakérettségizetteket, így Kaesz kifejezetten örült egy értelmiségi gyereknek. Megüzente: ha tudok úgy rajzolni, meg megfeleljek a felvételin, ő felvesz. Sikuta Gusztávhoz jártam fél évet rajzolni, neki köszönhetem, hogy felvettek. Remekül teltek a főiskolai évek, mert olyan barátokat szereztem, mint Fekete György, Schrammel Imre vagy Nepp József.

► **A későbbiekben nem merült fel az oktatás lehetősége?**

Nem hívtak soha.

► **Milyen kapcsolatot ápoltál a kor belsőépítészeteivel? Makoveczen kívül mással is kerestél az együttműködést?**

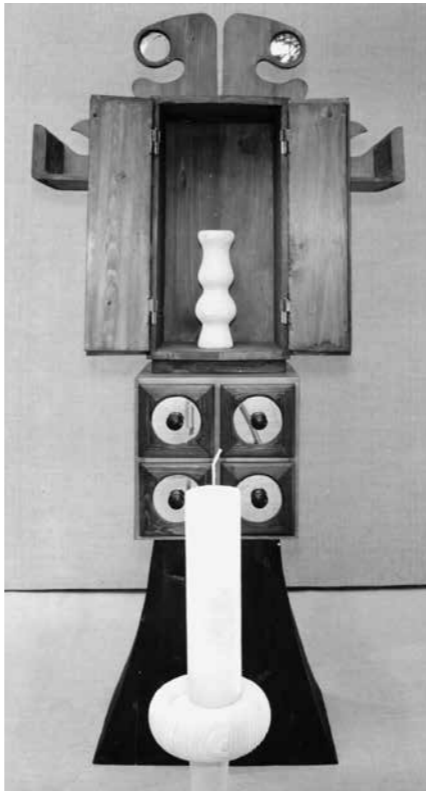
Ami a munkát illeti, csak akkor dolgoztam mással, ha muszáj volt. A belsőépítészetet illetően jóban voltam mindenkivel, a korszak egyik legjobbjának Király Józse-

fet tartottam. A Művészeti Alap felhívására alakítottuk meg a *Prizma 13* iparművész csoportot, azzal a céllal, hogy kiállításokhoz jussunk, és ismertté tegyük az iparművészetet. Eredetileg Fekete Györgyöt kérték fel a kollégák a megszervezésére, de miután olyanok is kérték, akikkel nem feltétlenül szeretett volna együttműködni, én vettem át a csoport alakítását. Engem nem ismert senki, így azt hívtunk meg, akit akartunk. Tizenhároman alkottuk a csoportot (Benkő Ilona, Fekete György, Hübner Aranka, Király József, Kozma Vera, Krajtsovits Margit, Mezei Gábor, Péri József, Preiser Klára, Schrammel Imre, Szabó Marianne, Szenes Zsuzsa, Tábory Gabriella – a szerk.), és húsz kiállítást szerveztünk.

► **Könyvedben külön részt szenteltél kiterjedt levelezésednek. Kivel levelezel mostanában?**

Egyetlen emberrel, mégpedig a rajzfilmes Nepp Józseffel, aki teljesen visszavonultan él. Egyébként használom az e-mailt is, de tévét nem nézek, mert gyalázatos a színvonal.

▼ Szekrény, 1974

► **Milyen sűrűn jársz be a Magyar Művészeti Akadémiára?**

Egy időben, amíg ez egy szűk kör volt, rendszeresen belátogattam, de most már rengeteg új ember van, akit nem ismerek, és a rendezvények nagy részével kapcsolatban sincsenek személyes indítékok. Ha olyan a program, természetesen elmegyek még ma is.

► **Mit gondolsz az akadémiáról?**

Jó, hogy van, nagyon szép a kormánytól, hogy egy művészeti szervezetet ilyen összegekkel támogat... Ez azonban egy más világ, mint Makovecz idején. Nem tudom, hogy mit szólna Imre ehhez az örületes bürokráciához például. Az egész rendszerét reménytelennek látom, a személyek kiválasztásától kezdve. Ez utóbbiban az egyes szakmák döntenek, nem az elnökség, és ha nincs valamilyen rendkívüli akadály a jelölésnek, akkor azt tudomásul veszi. Ráadásul sok olyan politikai vonatkozása van a felvételnek, amellyel én nem értek egyet. Magyarország ketté van szakadva, ez a szétválasztás nem normális

dolog. Másrészt pedig szorgalmaztam az egyébként három héttel később alakult Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémiával való együttműködést, amelyre történtek ugyan kísérletek, de olyan nagyon egyik fél sem küzdött a megvalósulásáért. Mészöly Dezső elnöksége alatt például kifejezésre juttatták, hogy a tagságnak csak egy részét akceptálnák, ami nyilván nem volt járható út, így megrekedt a dolog. A szakadásnak ez a része sajnos már így marad, ugyanakkor több kettős tag van.

► **A szellem ebben a világban csak szervezeti formában tud megnyilvánulni – mondta Kamps Miklós, aki hallatlan erőfeszítéseket**

tett például a Kós Károly Egyesülésben, hogy ez a szervezet ne ölje meg a szellemet.

Amióta közttestületté vált az MMA, rettenetes bürokratikus apparátus kerekedett köré. Ugyanakkor érthető, hogy ebben az ellenséges légkörben, amelyben az akadémia él, szükség van olyan hivatalnokokra, akik betéve ismerik a szabályokat, és még a legkisebb hibától is óvakodnak.

► **Érdekel-e, ami jelenleg az építészetben zajlik? Csodálójá vagyok az építészetben a számítógépnek köszönhetően megjelenő bravúros, amorf formáknak, mint amilyeneket Zaha Hadid csinált, de nem állnak igazán közel a szívemhez. Én ugyanis nagyon**

◀ Szurrealista karosszék, é.n. Fotó: Willingstorffer András

▼ Esztergált, homokfűvott fenyő tárgyak, 1978

szeretem a szimmetriát, aminek itt már nyoma sincs. Csináltam ugyan én is olyan széket, aminek nem egyforma a két oldala, de ez elfajzta elfajzása...

► **Mi volt a legutóbbi belsőépítészeti munkád?**

Megépítik Makón az Imre által tervezett könyvtárat, amelynek kiviteleit Gerencsér Judit készíti. Ennek csináltam a berendezését, de csak az egyedi bútorokat vállaltam el. Az új szabályok, a közbeszerzési eljárás, a tervezőkkel szemben támasztott követelmények még így is döbbenetesek voltak...

► **Mi lesz a felső-krisztinavárosi Szent Mihály-templommal?**

Makovecz Imre vázlatai alapján Nagy Ervin dolgozik a terveken évek óta. A mai

világban úgy látom, hogy megépítésének egyetlen esélye, ha – a megfelelő alkalomra várva – rendelkezésre áll a kivitelezési terv, ez a mi felelősségünk. A tervet pedig csak az tudja megcsinálni, aki Imre körül dolgozott napi szinten, és a vázlatok alapján megválaszolja a nyitva maradt kérdéseket. Ami a belsőépítészetet illeti, a napokban megkaptam azokat a rajzokat, amelyek alapján elkezdtem a munkát. Most tehát a festés szünetel. Nem tudom, lesz-e ebből valami. Én kiöregedtem, pedig iszonyatos munka áll még előttünk. A kölni dóm hatszáz évig épült, én elmúltam nyolcvan, a templom pedig minimum húsz év lenne...